

θείσης ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ἡ δευτέρα αὕτη ἔκδοσις, πολλῶ βελτίων, συνεπληρώθη καὶ ἐπηυξήθη πολλαχοῦ συμφώνως πρὸς τὰς ἐπιγενομένας προόδους τῆς ἐπιστήμης καὶ τὴν εὐρεῖαν πεῖραν τοῦ συγγραφέως. Ἐν πολλοῖς δὲ μάλιστα τῶν κεφαλαίων τελεία ὑπῆρξεν ἡ ἐπελθοῦσα μεταβολή, προσαρμοσθέντων τούτων πρὸς τοὺς νεωστὶ εὐρυνθέντας ὀρίζοντας τῆς φυσιολογίας καὶ τὰ τελευταῖα συμπεράσματα, εἰς ἃ ἐξίκετο ἡ ἀκάματος ἔρευνα.

Οὕτω ἔχομεν πρὸ ἡμῶν σύστημα ἑλληνικῆς φυσιολογίας τοῦ ἀνθρώπου, ὅπερ λυδίαν λίθον ἔχον τὸ πείραμα ἀκριβῶς καὶ εὐμεθόδως, μετὰ βαθείας κρίσεως, εὐκρινοῦς δὲ καὶ ἀπροσκόπτου λεκτικοῦ, δίδει τὴν τελειότερον ἐξεργασμένην εἰκόνα τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῆς φυσιολογίας. Τὸ ἔργον τοῦ κ. Δοντᾶ ἀποτελεῖ σπουδαῖον ἀπόκτημα τῆς ἱατρικῆς ἡμῶν γραμματείας, τιμᾷ δ' ὅλως ἰδιαζόντως τὸν ὀτρηρὸν συγγραφέα αὐτοῦ.

ΚΑΤΑΘΕΣΙΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς καταθέτει τὰ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν ἀποσταλέντα συγγράμματα

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ

ΑΝΑΣΤ. ΟΡΛΑΝΔΟΥ.— *Περὶ τῶν εὐρημάτων τοῦ σπηλαίου τῆς Πισσᾶς**.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΗ ΜΕΛΩΝ

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ.— Περὶ τοῦ παρατατικοῦ εἰς -οῦσα, ὑπὸ **Α. Α. Παπαδοπούλου**. Ἀνεκοινώθη ὑπὸ κ. Ἰωάννου Καλιτσουνάκι.

Εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν ὁ παρατατικὸς εἰς -οῦσα τῶν περισπωμένων ρημάτων τείνει νὰ γενικευθῇ. Τούλάχιστον εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὰ λοιπὰ μεγάλα κέντρα τὸ ἀγαποῦσα, μετροῦσα, χρωστοῦσα κττ. εἶναι πλέον κοινά, τὸ δὲ ἀγάπαγα, μέτραγα, χρώσταγα προσκρούουν εἰς τὸ γλωσσικὸν αἰσθημα τῶν μορφωμένων ἀνθρώπων.

Περὶ τῆς καταλήξεως ταύτης ὁ Γεώργιος Χατζιδάκις λέγει τὰ ἑξῆς: «Ἐπλάσθη ἐκ τῆς καταλήξεως -σαν τοῦ τρίτου πληθυντικοῦ προσώπου τοῦ ἐνεργητικοῦ πρώτου ἀορίστου ὅλον σύστημα παρατατικοῦ εἰς -οῦσαν -οῦσετε -οῦσαμεν καὶ περαιτέρω -οῦσα -οῦσες -οῦσε»¹.

* Δημοσιεύεται εἰς τὰς Πραγματείας τῆς Ἀκαδημίας.

¹ Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Πανεπιστημίου, 7, 1910-11, σ. 52.

Ἡ ὀρθὴ αὕτη γνώμη τοῦ διδασκάλου μου ἔδωσεν ἀφορμὴν νὰ ἐρευνήσω τὸ ζήτημα λεπτομερέστερον καὶ νὰ καταλήξω εἰς τὰ ἐξῆς συμπεράσματα ὡς πρὸς τὸν χρόνον καὶ τὸν τρόπον τῆς ἀναλογικῆς γενέσεως τοῦ παρατακτικοῦ τούτου.

Ἡ κατάληξις τοῦ γ' πληθ. προσώπου εἰς -οῦσαν ἐμφανίζεται τὸ πρῶτον εἰς τοὺς Ἑβδομήκοντα. Οὕτω λέγεται: «ἐπολεμοῦσαν . . . μετὰ Ἰσραὴλ» (Κριτ. 11, 5 κῶδ. Α), «πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετὰ Ἰωάβ ἐννοοῦσαν καταβαλεῖν τὸ τεῖχος» (Α' Βασιλ. 20, 15), «ἐταπεινοῦσαν τὰς ψυχὰς αὐτῶν» (Ἰουδ. 4, 9), «οὐκέτι ἐθωροῦσαν αὐτήν» (Ἰουδ. 10, 10 κῶδ. Α), «ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολοῦσαν» (Ψαλμ. 5, 10 καὶ 13, 3 κῶδ. ΒS), «ἐποιοῦσαν πότον» (Ἰωβ 1, 4), «ῥκοδομοῦσαν» (Νεεμ. 4, 18), «ἐκαστος τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἡνομοῦσαν» (Ἰεζεκ. 22, 11) καὶ «παρετηροῦσαν φιλοτίμως καθ' ἡμέραν ὄραν αὐτήν» (Δαν. 1, 12).

Ὡς ἐκαστος βλέπει ἡ μεταβολὴ ἤρχισεν ἀπὸ τὰ εἰς -έω καὶ -όω ρήματα λήγοντα εἰς τὸ γ' πληθ. πρόσωπον εἰς -ουν. Τοῦτο ἀναλογικῶς πρὸς τὸ ἐποίησαν ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἐποίουσαν καὶ ὅχι ἀμέσως ἐποιοῦσαν. Δηλαδὴ δὲν ἦτο φυσικὸν καὶ ἀναγκαιὸν νὰ γίνῃ ἀμέσως μαζὶ μὲ τὴν ἐπέκτασιν τῆς καταλήξεως διὰ τοῦ -σαν καὶ ἡ τοῦ τόνου μετακινήσις. Ὡστε ἀνάγκη πᾶσα ἡ πρώτη κατάληξις τοῦ μεταπεπλασμένου γ' πληθ. προσώπου ἔπρεπε νὰ εἶναι -οῦσαν.

Ἄν καὶ ἤμην πεπεισμένος περὶ τοῦ τύπου ἐποίουσαν ὡς προβηθιμῶς τοῦ ἐποιοῦσαν καὶ ἔπρεπε νὰ εἶμαι κατὰ τοὺς νόμους τῆς γλωσσικῆς ἐπιστήμης, ἐν τούτοις «ἠρεύνησα τὰς γραφὰς» μήπως ἦτο δυνατόν καὶ ἐκ τῶν κειμένων νὰ ἀποδειχθῇ ἡ ὑπαρξὶς αὐτοῦ. Πράγματι δὲ εὑρον εἰς τοὺς Μακκαβαίους (14, 36 κῶδ. Α) τὸ διδακτικὸν χωρίον «ἐποίουσαν πληγὴν μεγάλην».

Λοιπὸν τὸ ἐποίουσαν τοῦτο λαμβάνοντες ὡς βᾶσιν πιστεύομεν ὅτι κατὰ τὴν ἀντεστραμμένην σειρὰν τοῦ ἀόριστου ἐποίησαν-ἐποιήσετε-ἐποιήσαμεν ἐλέχθη καὶ εἰς τὸν παρατακτικὸν ἐποίουσαν-ἐποιοῦσετε-ἐποιοῦσαμεν, βραδύτερον δὲ κατ' ἀντίστροφον ἀναλογικὴν ἐπίδρασιν τοῦ α' καὶ β' προσώπου μετεκινήθη ὁ τόνος τοῦ γ' πληθ. ἀπὸ τὴν προπαραλήγουσαν εἰς τὴν παραλήγουσαν. Οὕτω δὲ ἔχομεν τοὺς ἐξωμαλισμένους τύπους τοῦ πληθυντικοῦ ἐποιοῦσαμεν-ἐποιοῦσετε-ἐποιοῦσαν. Τοιοῦτοι τονικοὶ ἐξομαλισμοὶ εἶναι συνήθεις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, πρβλ. ἀγαπήσανε, γράψανε, φάγανε ἐκ τῶν τύπων ἀγαπήσαν, γράψαν, φάγαν, εἰς τοὺς ὁποίους ἔγινε ὁ καταβιβασμὸς τοῦ τόνου κατὰ τὰ ἄλλα πρόσωπα ἀγαπήσαμε-ἀγαπήσατε, γράψαμε-γράψατε κλπ. Μετὰ τὸν πληθυντικὸν συνετελέσθη καὶ ἡ τοῦ ἐνικοῦ μεταβολή. Ἦτοι κατὰ τὸ ἐποιοῦσαν ἐλέχθη καὶ τὸ α' πρόσωπον ἐποιοῦσα καθὼς λέγεται καὶ εἰς τὸν ἀόριστον ἐποίησα-ἐποίησαν, διότι τὸ γλωσσικὸν αἰσθημα ἦτο ἐξοικειωμένον εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ α' ἐνικοῦ προσώπου ἀπὸ τοῦ γ' πληθυντικὸν μόνον διὰ τοῦ ν. Τέλος δὲ κατὰ τὸ ἐποιοῦσα ἐλέχθη ὁμαλῶς πλέον ἐποιοῦσες-ἐποιοῦσε.

Εἰς τὰ δημώδη μορφήν ἔχοντα κείμενα τῆς μεσαιωνικῆς περιόδου ἀπαντᾷ σποραδικῶς ὁ παρατατικὸς οὗτος. Οὕτω εἰς τὰ Ἀπόκρυφα Εὐαγγέλια ἐλαλοῦσαν¹, εἰς τὸν Πτωχοπρόδρομον 3, 132 *παρὰχωροῦσαν* καὶ 4, 199 *ἀδικούσαμεν*², Ἡμπέριον στ. 598 *προσκυνοῦσαν*³, Ἑρμονιακὸν στ. 1420 *ἡγαποῦσαν* καὶ 2169 *καταρχοῦσα*⁴, Φλώριον στ. 1609 *κιλαδοῦσαν*⁵, Βέλθανδρον στ. 860 *ἀντιδοноῦσαν*⁶, Ἀχιλλίδα στ. 773 *ἐχαμοπετοῦσαν*, 812 *ἐποιοῦσαν*, 840 *συνεπεριπατοῦσαν* καὶ 1614 *ἐλιθοβολοῦσαν*⁷. Ἡ σπανία χρήσις τοῦ νέου παρατατικοῦ εἰς τὰ μεσαιωνικά κείμενα δὲν εἶναι ἀπόδειξις ὅτι οὗτος δὲν ἦτο πολὺ εὐχρηστος εἰς τὸν κοινὸν λόγον. Διότι πρῶτον μὲν κανένα δημῶδες ἔργον δὲν ἐγράφη εἰς τὴν γνησίαν δημοτικὴν γλῶσσαν τῶν χρόνων του, ἀλλ' εἰς γλῶσσαν μεικτὴν μετὰ τῆς λογίας, ἔπειτα δὲ ὅλα τὰ μνημονευθέντα κείμενα πλὴν τῶν Ἀποκρύφων Εὐαγγελίων, ὅπου ἐλάχιστα εἶναι τὰ δημοτικὰ στοιχεῖα, εἶναι ποιήματα, εἰς τὰ ὁποῖα παρὰ τοὺς μνημονευθέντας δημοτικὸς τύπους ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ οἱ ἀρχαιότεροι παρατατικοὶ διὰ μετρικὴν ἀνάγκην. Π. χ. ὁ Πτωχοπρόδρομος 4, 109-113 *ἔγραψε ἐπώλουν, ἐβάσσουν, ἐλάλουν, ἐξεπώλουν*, ἐνῶ εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ἐλέγετο τότε *ἐπωλοῦσα, ἐβαστοῦσα, ἐλαλοῦσα, ἐξεπωλοῦσα*.

Πότε συνετελέσθη ὁ πλήρης ἐξομαλισμὸς ὅλων τῶν προσώπων δὲν εἶναι γνωστόν. Οὔτε καὶ ἂν παρείχοντο ὅλοι οἱ τύποι ὑπὸ τῶν κειμένων αἰῶνός τινος, θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι κατὰ τοῦτον ἔγινεν ὁ ἐξομαλισμὸς. Εἶναι δυνατόν γραμματικὸς τις τύπος νὰ ἀναφέρεται εἰς μνημεῖον λόγου αἰῶνός τινος, ἐνῶ προϋπῆρξε εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ κατὰ ἑκατοντάδας ἐτῶν. Ὅπως ὁμοίως δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ ἰσχυρισθῶμεν ὅτι οἱ παρὰ τοῖς Ἑβδομήκοντα τύποι ἀνεφάνησαν καθ' ὃ ἔτος ἔγινεν ἡ μετάφρασις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν τοῦ Ἑβραϊκοῦ κειμένου, χωρὶς ἄλλο ἐλέγοντο καὶ πρότερον. Δύναται ὅμως νὰ ὑποστηριχθῇ μετὰ πολλῆς πιθανότητος ὅτι δὲν εἶχαν ἡλικίαν πολλῶν ἐτῶν, διότι πρῶτον μὲν ἀπαντοῦν σποραδικῶς μεταξὺ ἑκατοντάδων τύπων εἰς -*ουν*, ἔπειτα δὲ περιορίζονται μόνον εἰς τὰ εἰς -*έω* καὶ -*όω* ρήματα. Πιθανὸν εἶναι ὅτι ἡ ἀναλογία δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐπεκταθῇ εἰς τὰ εἰς -*άω* ρήματα, τὰ ὁποῖα συμπεριελήφθησαν εἰς τὸν γενικὸν κανόνα βραδύτερον. Εἰς τὰ μεσαιωνικά κείμενα εὐρίσκομεν τὸν τύπον *ἡγαποῦσαν*.

Οἱ παρατατικοὶ ἐπολεμοῦσαν καὶ ἐθεωροῦσαν φέρονται μόνον εἰς τὸν Ἀλεξανδρινὸν κώδικα, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ υποθέσωμεν ὅτι προέρχονται ἐκ μεταγενεστέρως μεταβολῆς γενομένης ὑπὸ τῶν αντιγραφῶν κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ 5^{ου} αἰῶνος, ὅτε λέγεται ὅτι ἐγράφη ὁ κώδιξ. Τὸ ὅτι οἱ ἄλλοι παρατατικοὶ εἶναι κοινοὶ καὶ εἰς τοὺς τρεῖς κώδικας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης Συναϊτικόν, Βατικανικόν καὶ Ἀλεξανδρινόν, τοῦτο κατ' ἐμὲ εἶναι ἱκανὴ ἀπόδειξις, ὅτι καὶ τὸ ἐπολεμοῦσαν καὶ ἐθεωροῦσαν δὲν

¹ Ἐκδ. Tischendorf, σ. 214.² Ἐκδ. Hesselings-Pernot.³ Ἐκδ. S. Lambros.⁴ Ἐκδ. Δ. Μαυροφρύδου.⁵ Ἐκδ. Δ. Μαυροφρύδου.⁶ Ἐκδ. Δ. Μαυροφρύδου.⁷ Ἐκδ. Wagner.

εἶναι νεώτερα πλάσματα τοῦ 5^{ου} αἰῶνος, ἀλλ' ὅτι ἡ ἀπουσία των ἀπὸ τοὺς ἄλλους κώδικας εἶναι ζήτημα διαφορᾶς γραφῆς. Τὴν γνώμην μου ἐνισχύει καὶ τὸ ἐποίουσιν ἡ προβοήμις τοῦ ἐποιοῦσαν, τὸ ὅποῖον φέρεται ὁμοίως μόνον εἰς τὸν Ἀλεξανδρινὸν κώδικα. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ πλασθῇ ὁ τύπος ὁκτὼ αἰῶνας βραδύτερον, ἐνῶ ὁ τονικῶς ἐξωμαλισμένος ἐποιοῦσαν (Ίωβ 1, 4) ἐλέγετο τὸν 3^{ον} π. Χ. αἰῶνα. Ἡ διαφορὰ τοῦ ἐποιοῦσαν ἀπὸ τὸ ἐποιοῦσαν καὶ γενικῶς ἀπὸ τοὺς λοιποὺς τονικῶς ἐξωμαλισμένους παρατατικούς ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἄλλος ἦτο ὁ μεταφραστὴς τῶν Μακκαβαίων καὶ ἄλλοι τῶν λοιπῶν βιβλίων.

Διὰ τῶν παρατηρήσεων τούτων ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ νέα δημοτικὴ ἀρχίζει ἀπὸ τοὺς π. Χ. αἰῶνας καὶ ὅτι ἂν γράφωμεν σήμερον ἐπολεμοῦσα ἀντὶ ἐπολέμουν, γράφομεν πάντως ἀρχαῖα Ἑλληνικά.

ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ. — Über die Beweglichkeit der Polyeder. Das statische Analogon* von **A. Roussopoulos**. Ἀνεκρινώθη ὑπὸ κ. Κωνσταντίνου Μαλτέζου.

I. DAS KONTINUIERLICHE POLYEDER UND SEINE ELEMENTE. DEFINITIONEN. — 1. — Ein beliebig zweiseitiges Polyeder im Raume wird durch eine kontinuierliche polyedrische Haut mit ebenen polygonalen Flächen gestaltet.

Zwei beliebige beiliegende Flächen des Polyeders haben eine Seite ihres polygonalen Umrisses gemeinsam, die man als Kante des Polyeders bezeichnet. Jede freie Seite der Flächen, die nämlich nur einer Fläche gehört, heisst Seite des Polyeders. Ein geschlossenes Polyeder wird keine Seite besitzen. Die Seiten eines offenen Polyeders bilden im Raume einen

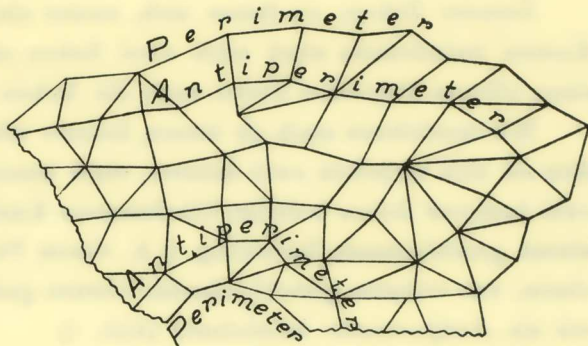

Abb. 1.

oder mehrere geschlossene Polygonzüge, die wir als Perimeter des offenen Polyeders bezeichnen können. (Abb. 1).

2.— Zwei oder mehrere aufeinander folgende Seiten einer Fläche

* Α, ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ. — Ἐπὶ τῶν κινητῶν πολυέδρων καὶ τοῦ στατικῆς ἀναλόγου αὐτῶν.